

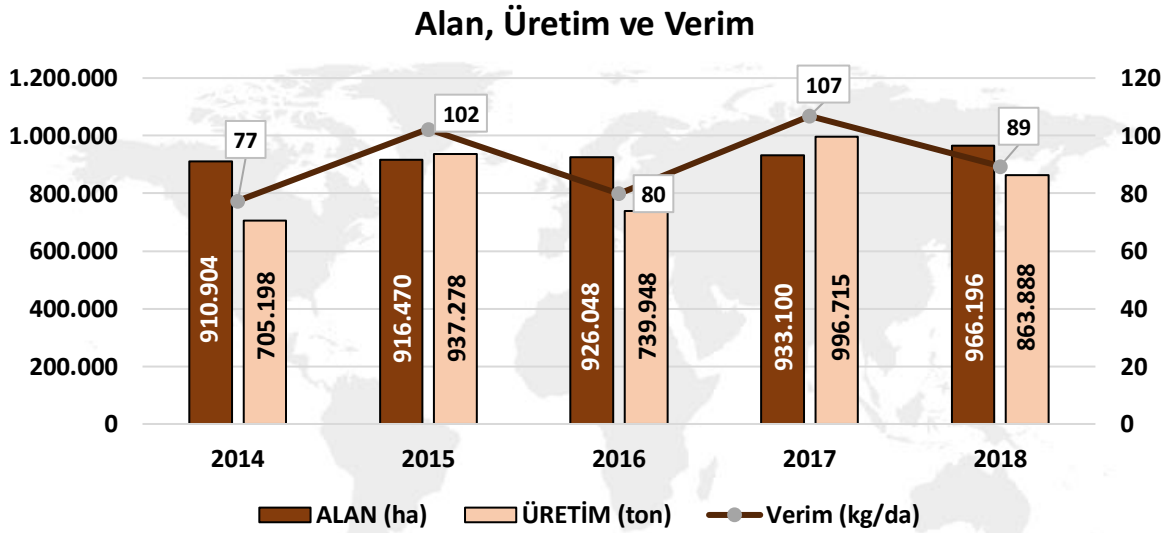
DÜNYADA FINDIK

Fındık dünyada sert kabuklu meyveler içinde gerek üretim gerekse tüketim bakımından bademden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Fındığın çerezlik olarak tüketimi sınırlı olup özellikle çikolata ve şekerleme gibi sektörlerde gıda sanayinin temel ham maddelerinden biridir.

Fındık; folik asit, E, K ve C vitaminleri, demir, çinko, bakır gibi mineraller, protein, lif ve yağ bakımından zengin bir besin maddesidir.

Fındığın Kuzey Yarımküre'nin ılıman iklim kuşağını, Japonya'dan, Çin, Mançurya, Kafkasya, Türkiye, Avrupa ve Kuzey Amerika'ya kadar yabancı formlar biçiminde kapladığı bilinmektedir. Fındığın kültür çeşitleri Türkiye, İtalya, İspanya, ABD, Şili, Çin, İran, Fransa, Azerbaycan, Rusya ve Gürcistan'da yetiştirilmektedir.

FAO 2018 yılı verilerine göre; dünya fındık üretimi, 1960'lı yıllarda yaklaşık **250 bin ton** civarında iken son yıllarda yaklaşık **1 milyon tona ulaşmıştır**. Dünya fındık üretiminde **1. sırada** olan **Türkiye**'yi sırasıyla İtalya, Azerbaycan ve ABD izlemektedir. Son yıllarda özellikle Azerbaycan ve ABD'nin üretiminde artış olduğu gözlenmektedir.

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi : 30.06.2020

FAO 2018 yılı verilerine göre dünyada 966 bin hektar alanda 864 bin ton fındık üretilmiş olup 2018 yılı fındık üretimi bir önceki yıla göre %13 düşerken, alan olarak %4 artmıştır.

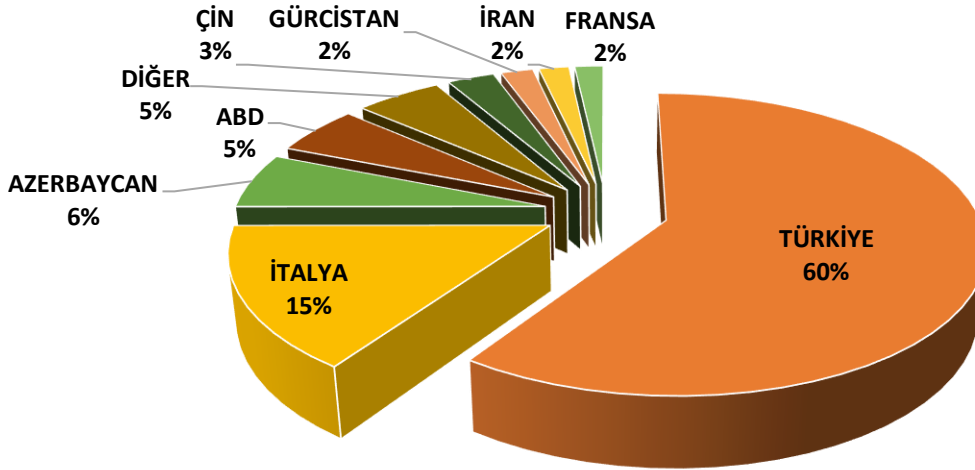
Tablo 1: Dünya Fındık Üretimi (ton)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018	% 2018
Türkiye	450.000	646.000	420.000	675.000	515.000	60
İtalya	75.456	101.643	120.572	131.281	132.699	15
Azerbaycan	30.039	32.260	34.271	45.530	52.067	6
ABD	32.659	28.123	39.916	29.030	46.270	5
Çin	23.743	25.696	24.146	24.528	24.790	3
Gürcistan	33.800	35.300	29.500	21.400	17.000	2
İran	10.098	16.761	16.443	15.700	15.839	2
Fransa	11.053	8.900	12.638	11.111	14.988	2
Şili	6.012	6.039	8.946	9.036	9.019	1
İspanya	13.542	11.423	9.510	10.487	8.033	1
Diğer	18.796	25.133	24.006	23.610	28.183	3
Toplam	705.198	937.278	739.948	996.713	863.888	100

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 30.06.2020, kabuklu fındık verileridir.

2018 yılı dünya fındık üretiminin %60'ı Türkiye tarafından karşılanmıştır. Türkiye'yi sırasıyla İtalya (%15), Azerbaycan (%6), ABD (%5), Çin (%3), Gürcistan (%2), İran (%2), Fransa (%2) ve diğer ülkeler (%5) takip etmektedir.

2018 Yılı Dünya Fındık Üretimi Dağılımı

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi: 30.06.2020

Türkiye'de dekar başına üretim ABD ve Gürcistan gibi üretici ülkelere göre daha düşük olup ortalama verim **76 kg/da**'dır. (2014-2018, TÜİK)

Dünya Gıda Örgütü (FAO) verilerine göre 2014-2018 yılları arasındaki ortalama fındık verimi ABD’de 236 kg/da, Gürcistan’da 180 kg/da, Azerbaycan’da 121 kg/da, İtalya’da 153 kg/da ve İspanya’da 80 kg/da’dır.

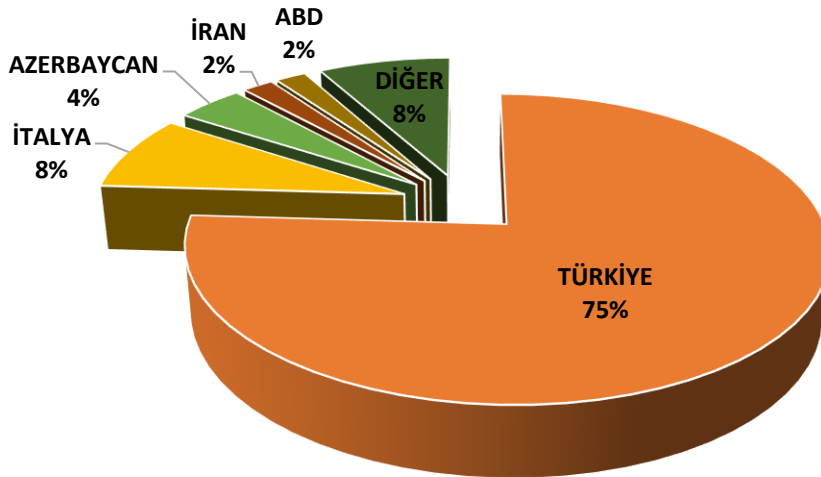
Tablo 2: Dünya Fındık Dikim Alanları (ha)

Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018
Türkiye	701.141 ¹	702.628 ²	705.445	706.667	728.381
İtalya	72.125	72.214	69.285	73.772	78.593
Azerbaycan	25.207	27.322	31.814	35.782	39.021
İran	20.631	16.513	18.353	17.654	17.957
ABD	12.141	13.759	14.973	16.187	17.806
İspanya	13.591	13.301	13.137	12.806	13.505
Şili	8.686	8.712	13.109	13.110	13.104
Çin	11.991	12.701	11.808	11.820	11.775
Gürcistan	18.633	19.362	16.406	11.920	9.484
Diğer	26.758	29.958	31.718	33.383	36.570
Toplam	910.904	916.470	926.048	933.101	966.196

Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi : 30.06.2020, ^{1,2}/ TÜİK, Kabuklu fındık verileridir.

2018 yılında dünya genelinde üretim yapılan **966 bin hektarlık** fındık alanlarının %75’lik kısmı olan **728 bin hektarı** ülkemizde yer almaktadır. Türkiye’yi sırasıyla İtalya (%8), Azerbaycan (%4), ABD (%2), İran (%2) ve diğer ülkeler (%8) takip etmektedir.

2018 Yılı Dünya Fındık Dikim Alanları Dağılımı

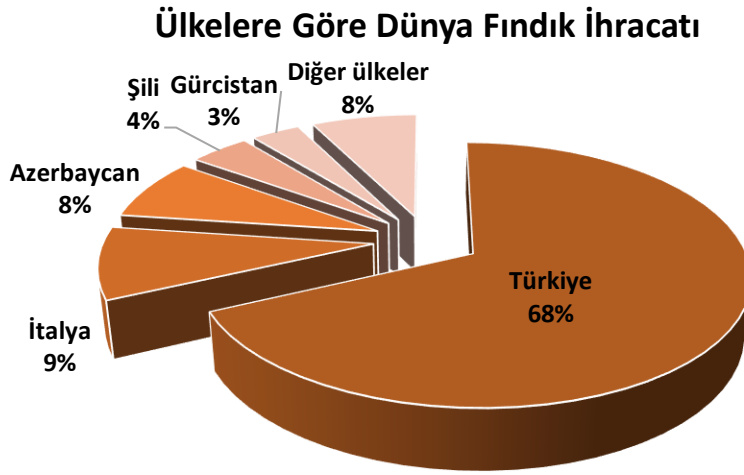
Kaynak: FAOSTAT, Erişim Tarihi : 30.06.2020

İtalya 79 bin hektarlık alanda 133 bin ton üretimi ile Türkiye'den sonra %15 pay ile ikinci büyük fındık üreticisidir. Üretimi yıllara göre değişmekle birlikte kendi iç tüketimini karşılayamamakta ve aradaki açığı ülkemizden ithalat yaparak karşılamaktadır.

Gürcistan'ın 2014 yılındaki 19 bin hektarlık alanı, fındık bahçelerine kahverengi kokarcaların verdiği tahribat sonucunda 2018 yılında yaklaşık %50 düşerek 9.484 hektara gerilemiştir.

DÜNYA İHRACATI

Dünya fındık üretiminde olduğu gibi dünya fındık ihracatında da **Türkiye** lider konumdadır. **2019 yılı dünya fındık ihracatının %68'ini Türkiye** gerçekleştirmiştir. Türkiye'yi %9 ile İtalya, %8 ile Azerbaycan, %4 ile Şili, %3 ile Gürcistan ve %8 ile diğer ülkeler takip etmiştir.

Kaynak: UN Comtrade, Erişim Tarihi: 01.07.2020, 080222 shelled verileri kullanılmıştır.

DÜNYA İTHALATI

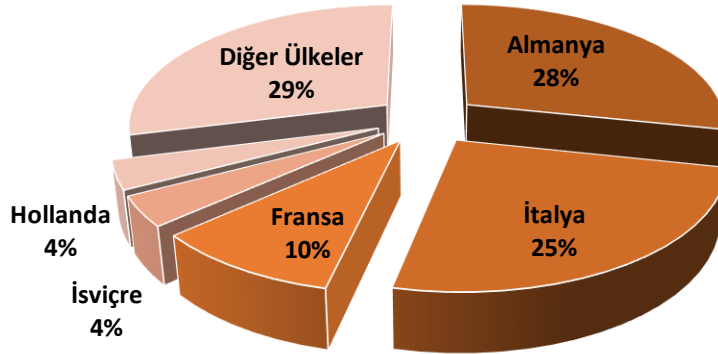
2018 yılında dünya fındık ithalatında Almanya %28 ile birinci sıradadır.

Almanya'yı %25 ile İtalya, %10 ile Fransa, %4 ile İsviçre, %4 ile Hollanda ve %29 ile diğer ülkeler takip etmektedir.

Değişen ve gelişen gıda endüstrisinin ihtiyaçları doğrultusunda Çin ve Rusya gibi ülkeler de son yıllarda fındık ithalatını arttırmıştır.

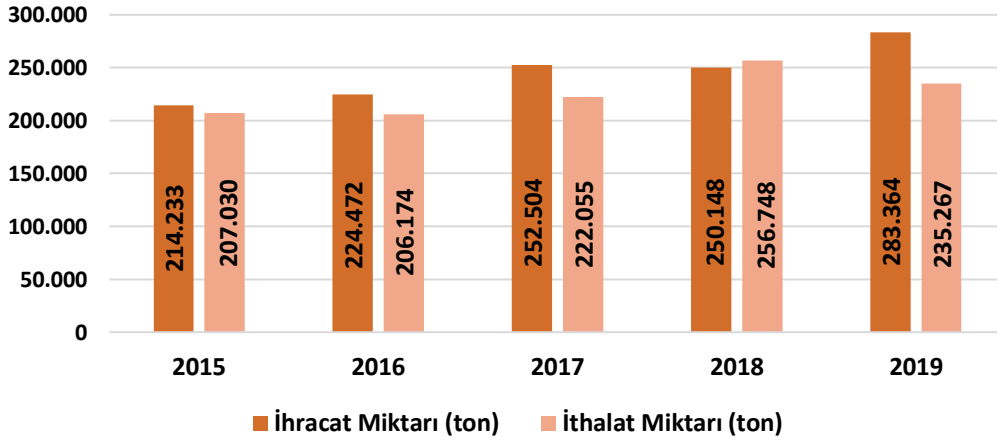

Ülkelere Göre Dünya Fındık İthalatının Oransal Dağılımı

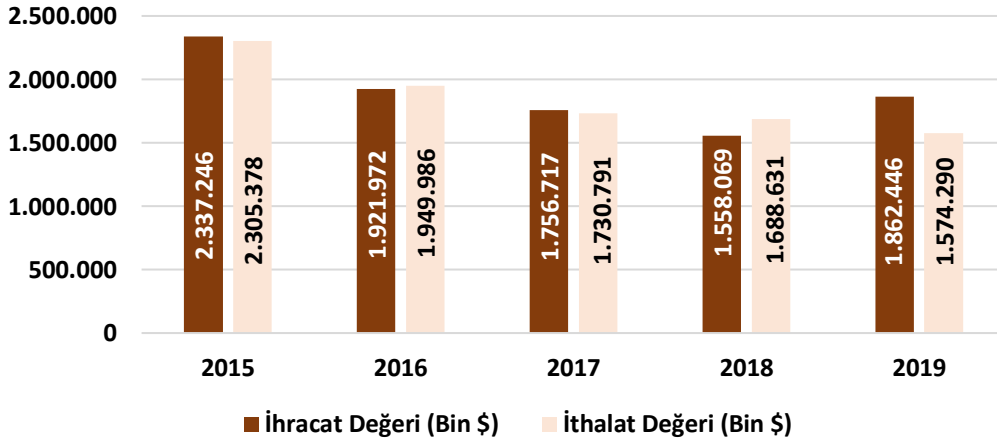
Kaynak: UN Comtrade, Erişim Tarihi: 01.07.2020, 080222 shelled verileri kullanılmıştır.

Yıllar İtibariyle Dünya Fındık İhracat ve İthalat Miktarları

Kaynak: UN Comtrade, Erişim Tarihi: 01.07.2020, 080222 shelled verileri kullanılmıştır.

Yıllar İtibariyle Dünya Fındık İhracat ve İthalat Değerleri

Kaynak: UN Comtrade, Erişim Tarihi: 01.07.2020, 080222 shelled verileri kullanılmıştır

TÜRKİYE'DE FINDIK

Ülkemizde fındığın kültüre alınmış çeşitlerinin yetiştiriciliğine ilk olarak Doğu Karadeniz Bölgesi'nde başlanmıştır. Karadeniz Bölgesi'nin iklim özellikleri fındık için en ideal ortamı oluşturmaktadır. Fındık kış aylarında çiçeklenen ve döllenerek tek bitkidir. Dişi çiçeklerin çanak yaprakları “çotanak” adı verilen fındık kadehini oluşturmaktadır. Fındığın çeşitli türleri vardır. Ülkemizdeki kültür fındıkları, 5-6 metre boylanabilmekte olup ‘**Corylus Avellana**’ ile ‘**Corylus Maxima**’ türlerinin melezlerindedir.

Türkiye’de yetiştirilen fındık, **kalite** açısından **Giresun ve Levant** olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Giresun kalite fındık, tadı ve içerdiği yağ oranı ile dünyanın en üstün özellikli fındığıdır. Giresun fındığı, Giresun ile Trabzon’un Beşikdüzü, Vakfıkebir, Çarşıbaşı ve Akçaabat ilçelerinde yetişmektedir.

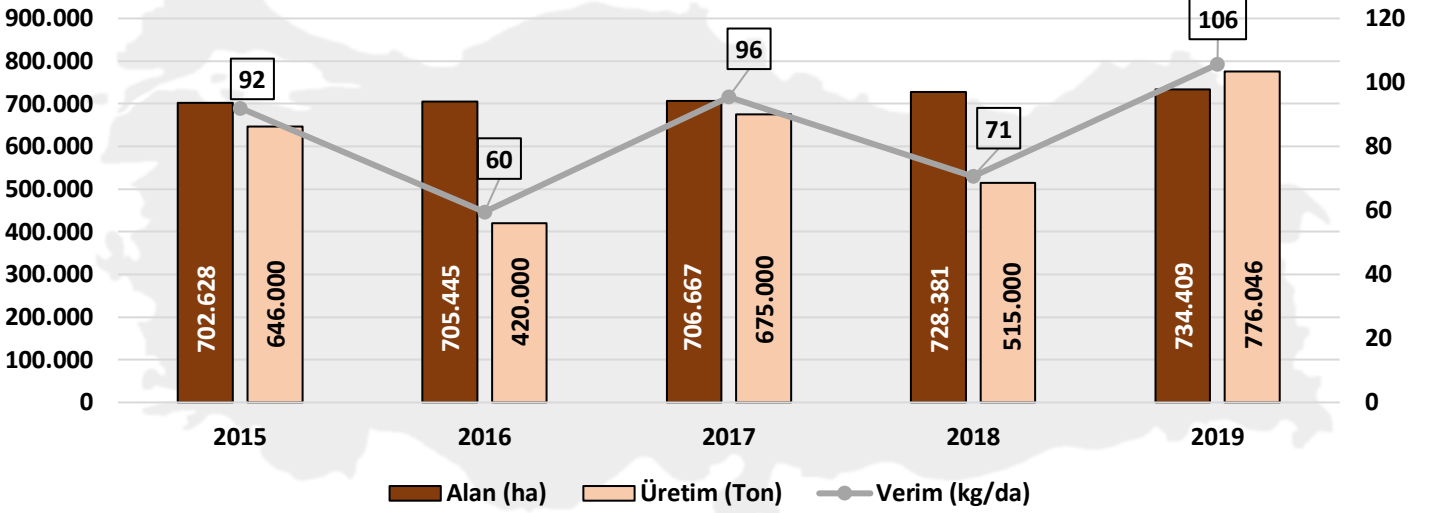
Trabzon ve Trabzon’un bir bölümü ile Ordu, Samsun, Bolu, Sakarya, Zonguldak ve Bartın illerinde yetiştirilen, Levant kalite fındık, Giresun kalite fındıklardan daha az yağ oranı içermesine rağmen diğer ülkelerde yetiştirilen fındıklardan genellikle daha yüksek yağ oranına sahip olmakta ve tat bakımından da üstün niteliktedir.

Ağustos ayında olgunlaşan fındıklar toplanıp kurutulduktan sonra, Eylül ve Ekim aylarında pazara getirilip satışa çıkarılmaktadır.

TÜİK verilerine göre **2002 yılında 560 bin hektar** olan fındık dikim alanları, **2019 yılında %31’lik artışla 734 bin hektara**, **2002 yılında 600 bin ton** olan fındık üretimi ise **2019 yılında %29’luk artışla 776 bin tona** ulaşmıştır.

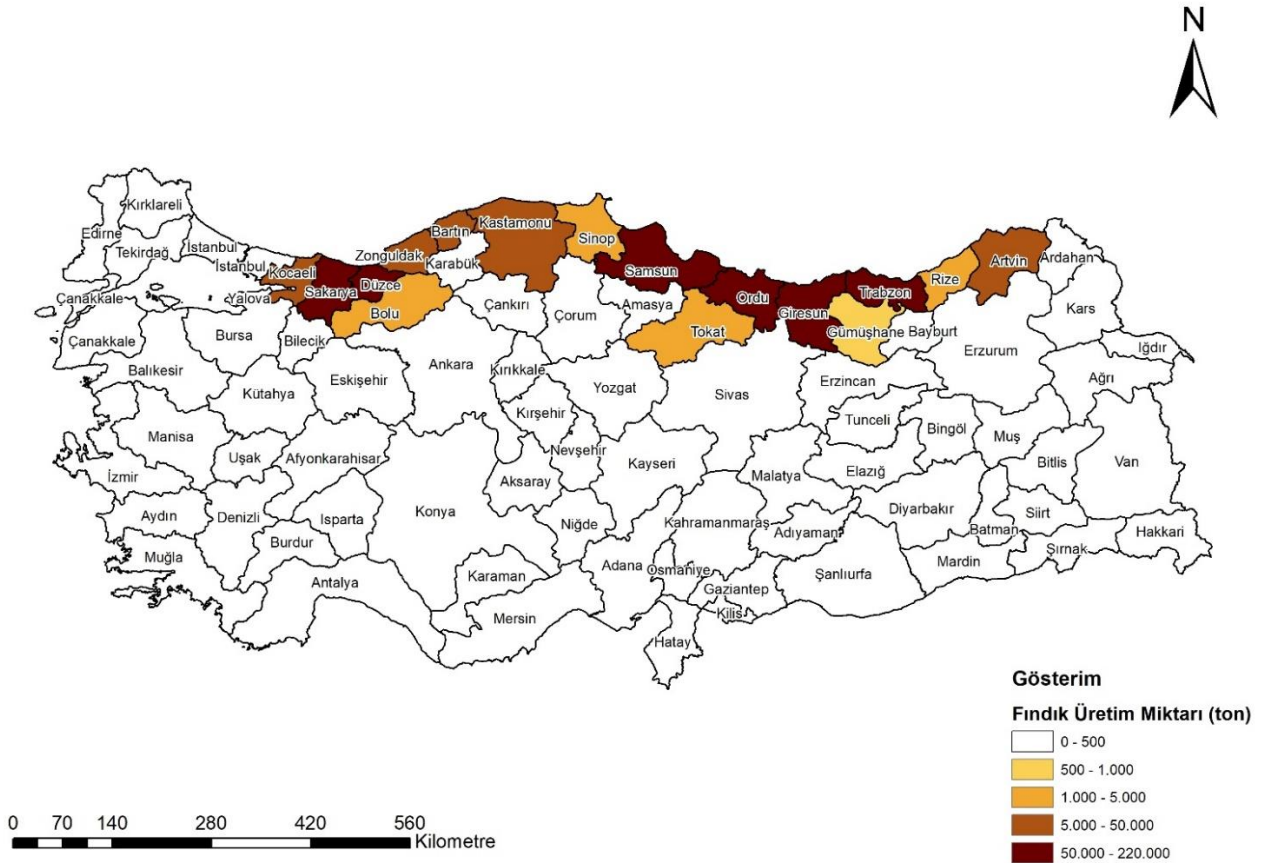
Alan, Üretim ve Verim

Kaynak: TÜİK

2488 sayılı Fındık Üretimine Planlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi Hakkında 2001/3267 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu konuda 2014/7253 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile değişiklik yapılarak ülkemizde **16 il ve 124 ilçede** fındık üretim alanları ruhsatlı alan olarak belirlenmiştir.

2019 Yılı Ruhsatlı İllerin Fındık Üretimi

Kaynak: TÜİK 2019

Tablo 3: Türkiye’de Fındık Dikim Alanı, Üretimi ve Verimi

Yıllar	Dikim Alanı (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)
2002	5.600.000	600.000	107
2003	6.000.000	480.000	80
2011	6.969.643	430.000	62
2012	7.014.067	660.000	94
2013	7.021.437	549.000	78
2014	7.011.413	450.000	64
2015	7.026.279	646.000	92
2016	7.054.451	420.000	60
2017	7.066.670	675.000	96
2018	7.283.808	515.000	71
2019	7.344.087	776.046	106
Değişim %	31	29	-1

Kaynak: TÜİK

2019 yılında fındık dikim alanlarının %31’i Ordu, %16’sı Samsun, %16’sı Giresun, %10’u Sakarya, %9’u Düzce ve %9’u Trabzon illerindedir. 2019 verilerine göre fındık üretiminin %28’i Ordu, %18’i Samsun, %13’ü Sakarya, %11’i Düzce, %11’i Giresun ve %7’si Trabzon illerinden karşılanmaktadır.

Tablo 4: İl Bazında Fındık Dikim Alanı ve Üretimi

İl Adı	2015		2016		2017		2018		2019	
	Alan (da)	Üretim (ton)	Alan (da)	Üretim (ton)	Alan (da)	Üretim (ton)	Alan (da)	Üretim (ton)	Alan (da)	Üretim (ton)
Ordu	2.271.830	200.938	2.270.923	93.030	2.270.923	213.572	2.271.076	180.397	2.273.114	217.226
Samsun	906.229	90.857	936.087	67.855	936.182	96.240	1.145.240	66.363	1.164.384	137.841
Sakarya	725.981	82.708	727.976	77.279	730.838	88.840	734.424	78.300	743.486	102.123
Düzce	626.850	69.344	626.850	54.493	631.440	74.350	631.640	52.686	631.650	85.688
Giresun	1.171.112	105.023	1.170.872	37.591	1.171.020	93.339	1.171.903	46.395	1.177.780	84.766
Trabzon	653.498	39.126	655.525	28.978	655.524	41.594	655.074	34.271	655.353	53.946
Zonguldak	235.929	22.572	236.185	28.428	238.342	30.932	239.946	18.533	257.695	45.025
Kocaeli	80.617	7.530	79.813	7.033	79.808	11.898	79.801	12.509	81.797	13.395
Kastamonu	74.709	5.213	82.268	5.769	83.823	6.210	83.881	6.226	82.440	7.918
Diğer İller	279.524	22.689	267.952	19.544	268.770	18.025	270.823	19.320	276.388	28.118
Toplam	7.026.279	646.000	7.054.451	420.000	7.066.670	675.000	7.283.808	515.000	7.344.087	776.046

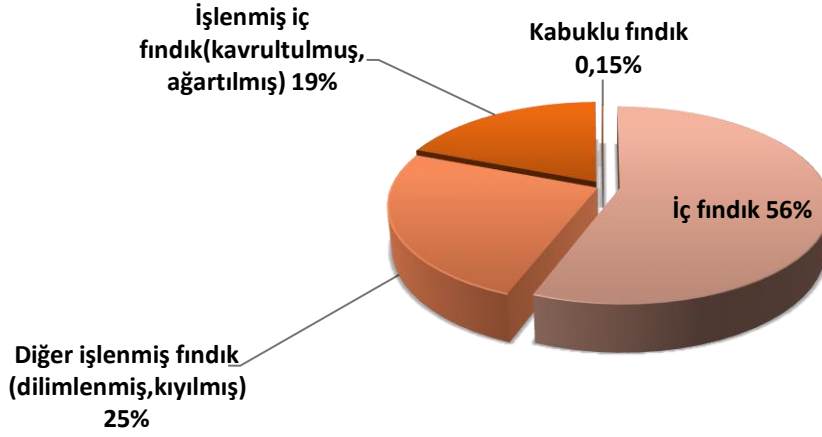
Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE İHRACATI

Türkiye, 2019 yılında **319.772 ton** fındık ihraç ederek **2 milyar dolar** gelir elde etmiştir.

Türkiye'nin fındık ihracat gelirini oluşturan ülkelerin başında 548 milyon dolar değerinde 84 bin ton fındık satışı ile İtalya gelmektedir. İtalya'yı sırasıyla 74 bin ton ürün ve 435 milyon dolar değer ile Almanya takip etmekte olup 3. sırada 23 bin ton ürün ve 147 milyon dolar ürün değeri ile Fransa gelmektedir. Alternatif pazar olan Çin'e ise 11 bin ton fındık ihraç edilerek 87 milyon 179 bin dolar gelir sağlanmıştır.

2018-19 üretim sezonunda ülkemiz fındık ihracatının **%56'sı iç fındık**, **%19'u işlenmiş iç fındık**, **%25'i ileri işlenmiş iç fındık** ve **%0,15'i kabuklu fındık** olarak yapılmaktadır.

Türkiye 2019 yılı fındık ihracatında **İtalya %26**, **Almanya %23**, **Fransa %7**, Polonya %4, Hollanda %4, Çin %3, Avusturya %3, İsviçre %3, Kanada %3, İspanya %2 ve diğer ülkeler ise %22 paya sahiptir.

Tablo 5: Yıllar İtibariyle Ülkeler Bazında Türkiye Fındık İhracat Miktarı

Ülke Adı	İhracat Miktarı (ton)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2019 %
İtalya	51.485	51.535	54.434	51.171	83.899	26
Almanya	61.008	50.314	63.543	70.686	73.477	23
Fransa	24.366	22.468	22.859	18.500	22.719	7
Polonya	11.413	8.735	10.216	8.565	11.986	4
Hollanda	6.566	7.659	10.128	11.158	11.206	4
Çin	3.550	3.866	7.307	6.825	11.180	3
Avusturya	8.732	8.806	8.886	8.290	9.349	3
İsviçre	8.525	9.190	10.089	9.877	9.181	3
Kanada	9.410	11.002	11.381	9.452	8.566	3
İspanya	3.989	4.435	5.777	7.376	7.842	2
Diğer	51.093	49.546	65.003	77.351	70.367	22
Toplam	240.137	227.556	269.623	279.251	319.772	100

Kaynak: KİB (Yıl bazındaki veriler kullanılmıştır.)

Tablo 6: Yıllar İtibariyle Ülkeler Bazında Türkiye Fındık İhracat Değeri

Ülke Adı	İhracat Değeri (\$)				
	2015	2016	2017	2018	2019
İtalya	572.658.924	453.087.605	364.598.678	303.336.205	547.588.343
Almanya	713.336.427	439.241.337	437.635.314	397.151.279	434.806.336
Fransa	288.900.682	191.498.609	158.843.915	107.783.677	147.075.924
Polonya	140.791.105	78.237.687	73.789.361	53.046.429	80.789.244
Hollanda	78.983.959	68.113.189	71.794.111	67.492.945	69.661.674
Çin	42.540.571	36.880.015	55.488.983	45.475.232	87.179.023
Avusturya	104.783.654	72.225.588	64.468.638	46.900.203	52.022.442
İsviçre	109.428.079	76.784.683	71.140.643	56.973.843	54.601.023
Kanada	107.666.872	97.185.647	78.728.862	59.457.619	60.698.605
İspanya	47.216.334	38.465.772	39.462.635	42.549.087	48.319.145
Diğer	621.009.811	429.614.779	450.926.545	455.069.153	445.986.213
Toplam	2.827.316.418	1.981.334.911	1.866.877.685	1.635.235.672	2.028.727.972

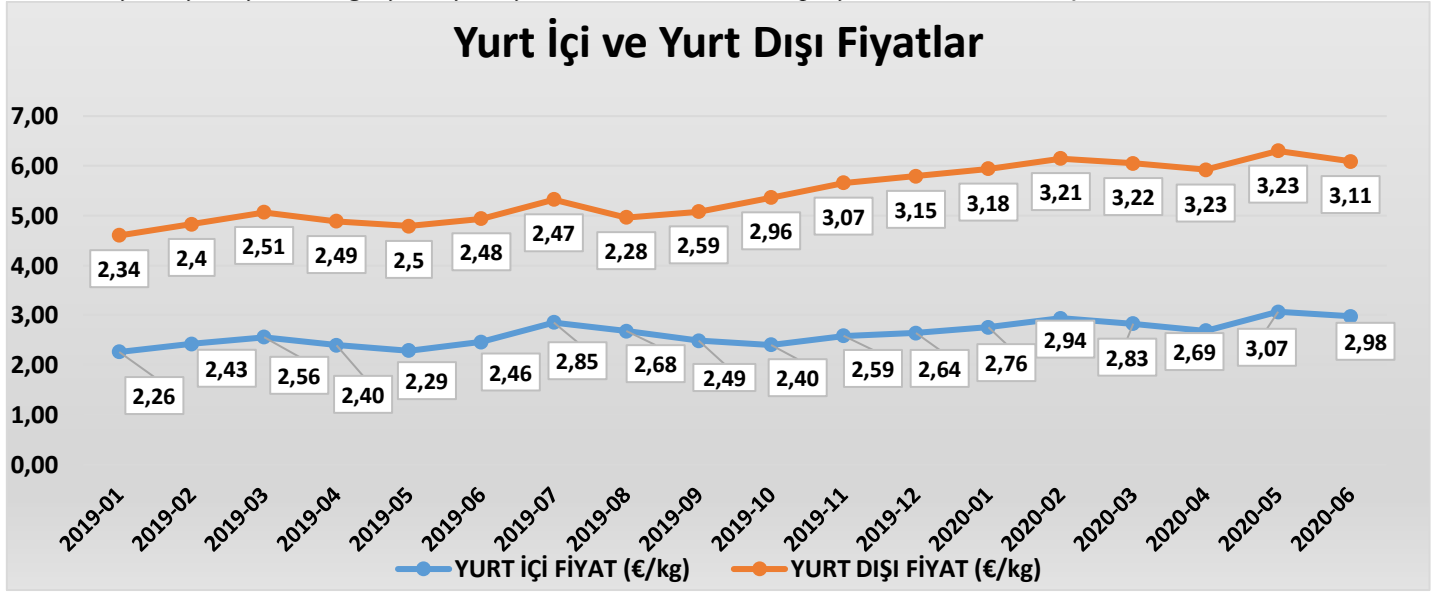
Kaynak: KİB (Yıl bazındaki veriler kullanılmıştır.)

Tablo 7: Sezonlar İtibariyle Türkiye İç Fındık İhracatı

Yılı	İhracat		
	Miktar (ton/iç+işlenmiş)	Değer (\$)	İhracat Fiyatı (\$/kg)
2002	255.918	593.691.000	2,32
2016	235.769	1.882.254.000	7,98
2017	286.777	1.782.226.000	6,21
2018	269.399	1.592.437.000	5,91
2019	311.499*	2.090.959.361*	6,71

Kaynak: TÜİK, Karadeniz İhracatçı Birlikleri *(01/09/2019-30/06/2020)

Not: Her yılın eylül ayından diğer yılın eylül ayına kadar olan dönemi kapsayan veriler kullanılmıştır.

Kaynak: OTB, <http://www.ismeamercati.it/>, Erişim Tarihi: 02.07.2020

Türkiye, dünya fındık üretiminin %70'ini karşılamakta olup fındık piyasasında gerek yurt içi gerekse yurt dışı fiyatların belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye'nin üretimden gelen avantajı, fiyatların oluşumunda Türkiye'yi belirleyici hale getirmektedir. Dolayısıyla dünya fındık fiyatlarını çok az sapmalarla Türkiye'de oluşan yurt içi fiyatlar oluşturmaktadır.

Dünya piyasalarında ürün arzında belirleyici ve düzenleyici olabilmesi için üretimin ve fiyat seviyesinin istikrarlı olmasına, fındık ticaret ve pazarlama alt yapısının güçlendirilmesine ihtiyaç vardır.

2019 ÜRETİM YILI FINDIK DESTEKLEMELERİ

Alan Bazlı Gelir Desteği (TL/da)	Mazot Desteği (TL/da)	Gübre Desteği (TL/da)	Toprak Analizi Desteği (TL)	Organik Tarım Desteği		İyi Tarım Uygulamaları Desteği	
				Bireysel Sertifika (TL/da)	Grup Sertifikası (TL/da)	Bireysel Sertifika (TL/da)	Grup Sertifikası (TL/da)
170	17	4	40	70	35	40	20

DEĞERLENDİRME

- 2018 yılında **515 bin ton** olan fındık üretimi 2019 yılında **%50 artış ile 776 bin ton** olarak gerçekleşmiş ve bu üretim 2008 yılındaki **800 bin ton** olan üretimden sonraki en yüksek ikinci fındık üretim miktarına ulaşmıştır. **2020 yılı fındık rekoltesi TÜİK I. tahminine göre 600 bin ton** beklenmektedir.
- **2019 yılı müdahale alım fiyatı ilk defa hasat öncesinde Cumhurbaşkanımız** tarafından açıklanarak fındık piyasalarında oluşabilecek fiyat manipülasyonlarının önüne geçilmiştir. Fındık üretimindeki maliyetler dikkate alınarak açıklanan fiyatlar üretici nezdinde olumlu karşılanmıştır.
- **2019 TMO müdahale alım fiyatları** Giresun kalite **17,00 TL/kg**, Levant kalite **16,50 TL/kg**, Sivri kalite **15,50 TL/kg** olarak açıklanmıştır. TMO fındık alımlarına **36 noktada 61 ekiple 31 Aralık 2019** tarihine kadar devam etmiş **50 bin üreticiden** satın aldığı ürün karşılığında **1,2 milyar TL** ödeme yapmıştır.
- İç ve dış piyasalardaki gelişmeler değerlendirilerek **Mayıs ayı itibariyle TMO** tarafından Levant ve Giresun kalite fındıkların satış fiyatı **24 TL/kg** olarak belirlenmiştir.
- **2018** yılında fındık ihraç ettiğimiz ülkeler arasında **6,8 bin ton** ile **12. sırada** yer alan **Çin**, **2019** yılında **11,2 bin ton** ile **6. sıraya yükselmiştir.** (KFMİB)
- Karadeniz Bölgesi'ne 2017 yılında Gürcistan üzerinden geldiği belirlenen, fındık başta olmak üzere birçok tarım ürünüde verimi ve kaliteyi düşürdüğü tespit edilen istilacı böcek türlerinden **Kahverengi Kokarcaya** karşı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'nce çeşitli Ar-Ge çalışmaları yürütülmektedir.
- İl dışında ikamet eden fındık bahçe sahiplerinin bahçelerinin bakımsız kalması (ilaçlama, gübreleme ve yabancı ot ile mücadelenin yapılmaması) nedeniyle verim ve kalite düşüklüğü görülmektedir. Fındık bahçelerinde bakım hizmetlerinin yeterince yerine getirilmemesinden dolayı profesyonel bahçe bakım hizmetleri veren şirketlerin devreye girmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte son dönemde üreticilerin fındık bahçelerinde bakım çalışmalarını kısmen arttırdığı gözlemlenmektedir.

• Fındık bahçelerinin çoğunun yaşlı ve verimden düşmüş olması nedeniyle, ekonomik ömrünü tamamlamış bahçeler belirlenecek bir plan dahilinde bakım yapılması, gençleştirilmesi ve yenilenmesi önem arz etmektedir.

• **Doğu Karadeniz**'deki arazi şartlarından dolayı **girdi maliyetleri Batı Karadeniz'e göre daha yüksektir. Doğu Karadeniz illerindeki verim Batı Karadeniz illerine göre düşük, Batı Karadeniz illerinde ise işletme büyüklüğü Doğu Karadeniz illerine göre büyüktür.**

• Ülkemiz için önemli ve stratejik bir ürün olan fındık konusunda sektörün tüm paydaşlarının ortak görüşleri doğrultusunda eldeki verilerden yola çıkarak mevcut durumun analiz edilmesi, var olan sorunlara kısa, orta ve uzun vadede kalıcı çözümler getirilmesi, fındık konusunda kaliteli üretim, sağlıklı destekleme modelleri ve sürdürülebilir piyasa şartlarının oluşturulması amacıyla 2019 yılı Nisan ayında **Ordu** ilinde **Ulusal Fındık Çalıştayı** düzenlenmiştir.

